6.11.2023

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaosto
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö
HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Kuntien rahoitus ja rooli muuttuivat merkittävästi, kun hyvinvointialueuudistus astui voimaan 1.1.2023.

Uudistus muutti olennaisesti kuntien ja valtion välisiä kustannusvastuita sekä tulorahoituksen jakoa. Tämä on johtanut merkittäviin muutoksiin erityisesti valtionosuuksissa. Kouvolan kaupungin valtionosuudet muuttuvat vuonna 2024 yli 120 prosenttia eli vähenevät yli 20 milj. euroa ja muodostuvat negatiivisiksi. Valtionosuuksissa huomioitavat ns. sote-erät ovat Kouvolan osalta 25,5 milj. euroa negatiiviset - tätä kautta Kouvola rahoittaa edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen kustannuksia.

Tilanne on johtanut kaupungin sopeuttamistarpeen kasvamiseen noin 25 miljoonaan euroon, joka on yli 10 prosenttia toimintakuluista. Kouvolan kaupungin vuoden 2024 talousarvioesitys on 11 miljoonaa euroa alijäämäinen, vaikka siihen sisältyy noin 15 miljoonan euron sopeuttamistoimenpiteet. On uhkana, ettei Kouvolan kaupunki selviydy lakisääteisistä velvoitteistaan.

Kouvola oli mukana vapaaehtoisessa sote-kuntayhtymässä, jonka kustannusten kasvu oli erittäin voimakasta vuosina 2021–2022. Kustannuksia kasvatti etenkin palkkaharmonisointi, jonka kustannukset jäävät näiltä osin kuntien pysyviksi valtionosuuksien leikkauksiksi. Vapaaehtoisen sote-kuntayhtymän avulla on helpotettu hyvinvointialueen muodostumista. Myös muutoskustannuksia on rahoitettu jo kuntayhtymän perustamisen aikana.

Tilanne asettaa kunnat eriarvoiseen asemaan muutoskustannusten sekä palkkaharmonisointikustannusten osalta niihin kuntiin nähden, joiden osalta muutoskustannuksista sekä palkkaharmonisoinnista vastaa valtio.

Pelkästään valtionosuuksien negatiiviseksi muodostuminen ei ole ongelma, vaan tilanne kokonaisuudessaan on asettanut Kouvolan taloudellisesti erittäin tukalaan asemaan.

Kouvolan kaupunki on tehnyt vuosien varrella jo merkittäviä sopeuttamistoimenpiteitä ja tekee niitä edelleen, mutta sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksien maksaminen edelleen valtionosuuksien kautta ei ole kuntien tasa-arvoista kohtelua. Laskennalliset sote-siirtolaskelmat näyttävät, että Kouvolan taloudellinen tasapaino paranisi uudistuksen myötä, mutta tämä ei ole todellinen tilanne.

Odotamme valtionosuusjärjestelmän uudistamisen johtavan tilanteen korjaamiseen ja toivomme valtion vastaantuloa taloustilanteen helpottamiseksi jo ennen kuin uudistus astuu voimaan. Kouvola tekee jatkuvasti omaehtoisia sopeuttamistoimenpiteitä, mutta samanaikaisesti sopeuttamistarve kasvaa koko ajan.

Kouvolan haasteena on negatiivinen väestökehitys sekä työpaikkojen väheneminen. Taloutta tulee jatkuvasti näillä perusteilla sopeuttaa, mutta toisaalta palvelutarpeen kasvua on esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Opetuksen tehostetun ja erityisen tehostetun tuen oppilaiden määrä kasvaa ja palvelun tarve on suurempaa, kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Myös Kouvolan maantieteellinen asema on poikkeuksellisen laaja moneen muuhun kuntaan verrattuna. Tämä asettaa omat vaatimuksensa palveluiden tuottamiselle sekä palveluverkkojen laajuudelle.

Kouvolan kaupunki 6.11.2023

Marita Toikka	Hellevi Kunnas
kaupunginjohtaja	talousjohtaja